

پروشایی
اناری فلسفی
عالی سنا

کردآوری و ویرایش
جعفر آقایی چاوشی

سینکس	آقایانی چاوشی، جعفر، گردآورنده ویراستار
عنوان و نام بنیادآور	پژوهش‌هایی در آثار علمی و فلسفی بوعلی سینا
گردآوری و ویرایش	جعفر آقایانی چاوشی
انتشارات نشر	همدان بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا، ۱۳۹۴
مستحضات نظامی	۲۶۸ ص
شابک	۹۶۴۵۸-۱-۱ - ۶۰-۶۷۸
وضعیت فهرست نویسی	فبا
پانداخت	واژه‌نامه
یادداشت	کتابنامه
موضوع	ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰-۴۲۸ ق - نقد و تفسیر
موضوع	فیلسوفان اسلامی - مقالاتها و خطابه‌ها
کتابخانه فروده	بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا
رده بندی کنگره	۱۲۹۴ ق ۱۶۷ / ۵۶۹ BBR
رده بندی دیویی	۱۸۹/۱
شماره کتابت ملی	۲۲۱۳۵۲۳

انتشارات بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا

نام کتاب: پژوهش‌هایی در آثار علمی و فلسفی بوعلی سینا

گردآوری و ویرایش: جعفر آقایانی چاوشی

ناشر: بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا

طراح جلد: شهرام عظیمی

با همکاری انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

نظارت و پیگیری: توکل دارانی

تعداد صفحه و قطع: ۴۶۴ صفحه - وزیری

سال انتشار: ۱۳۹۴

نوبت چاپ: اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴۵۸-۱-۱ - ۶۰-۶۷۸

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

چاپ: معرفت

Unum imihil terisso ludem, similiam diis deest gravoc,
quo tuus vo, nons clego iam condi, moverenato huiti,
cotiaciam suam patimax imperit, publiini nc

همه حقوق متعلق به انتشارات بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی سینا و محفوظ است.

نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از ناشر ممنوع است.

نشانی: همدان - آرامگاه بوعلی سینا - خیابان پاسنور - شماره ۶۰

تلفن: ۰۸۱ - ۳۸۲۶۳۲۵۰

info@buali.ir

buali.ir

به پیشگاه خردمندان

شیخ‌الرئیس، بوعلی‌سینا خورشید درخشان کهکشان دانایی و از سرآمدان فرزندان آدمی در حکمت و پزشکی و دیگر دانش‌هاست.

ما ایرانیان از هزار سال پیش تا کنون به داشتن چنین آبرودانمردی که نبوغ و جهد علمی‌اش صرف گسترش مرزهای دانش و عقلانیت شده است، افتخار می‌کنیم. بنیادگذاری بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی‌سینا توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی در راستای ترویج آثار و اندیشه‌های این دانشمند و دیگر عالمان و بزرگان این سرزمین انجام گرفته است.

این بنیاد که در شهر آرمگاه حضرت شیخ‌الرئیس قرار دارد، در دهه گذشته دست‌اندرکار و همکار در برگزاری همایش‌های داخلی و خارجی و نشر آثار، برای معرفی میراث علمی ابوعلی‌سینا بوده است.

همایش بین‌المللی بوعلی‌سینا که در سال ۱۳۸۳، در همدان برگزار شد، مقدمه‌ای برای بازخوانی اهمیت مکتب علمی این دانشمند بود که تأسیس بنیاد در بهمن ماه همان سال میوه آن همایش شکوهمند بود.

مجموعه مقالات پیش‌رو که تحت عنوان "پژوهش‌هایی در آثار علمی و فلسفی بوعلی‌سینا" نامگذاری شده به اهتمام جناب آقای دکتر جعفر آقایی‌چاوشی گردآوری شده است، که نیمی از آن گزیده‌ای از مقالات همایش بین‌المللی سال ۱۳۸۳ و مابقی آن به سفارش پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، فراهم آمده است.

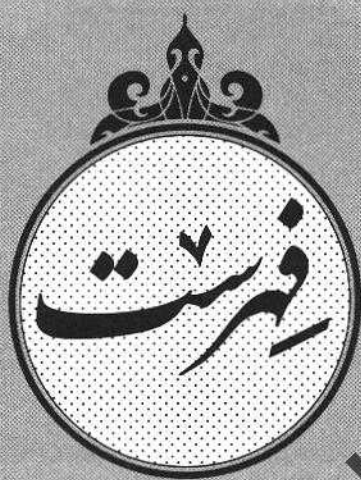
امیدواریم تنوع و نوآوری مؤلفان دانشمند این مجموعه، گام مؤثری در گسترش پژوهش‌های سینوی ایفا نماید و مورد توجه و اقبال دانشمندان، دانشجویان و عموم علاقه‌مندان آثار فلسفی و علمی قرار بگیرد.

دستیاری به سوی بزرگان علم و حکمت و سایر دانشمندان و اساقید خوش‌فکر و پژوهشگران علم و فرهنگ دراز می‌کنیم و امیدواریم نظرگاه و پژوهش‌های جدید خود را در زمینه ابن‌سینا پژوهی و میراث حضرت شیخ‌الرئیس جهت انتشار در اختیار بنیاد بوعلی‌سینا قرار دهند.

انتشارات بنیاد علمی و فرهنگی بوعلی‌سینا مفتخر خواهد بود که نقد و نظر و شرح و تعلیقات مرتبط را به زیور طبع بیاراید. همین.

توکل دارائی. مدیر امور اجرایی و بین‌الملل بنیاد بوعلی‌سینا

زمستان ۱۳۹۳

● جهان درباره کمتر کسی این همه سخن گفته است ۰۱۲

مقالات فارسی

● جعفر آقایی چاوشی ۰۱۵
ماهیان برق‌زا در نظر ارسطو، بیرونی، ابن سینا و عبداللطیف بغدادی و طریقه معالجه با این ماهیان

● محمد جواد ناطق ۰۳۳
بررسی تحلیلی مکانیک جابه‌جایی در الإشارات و التجهيزات

● مهدی نجفی‌افرا ۰۶۹
معنی و نحوه وجود حرکت در فلسفه ابن سینا

● سپیده چیت‌ساز، لطف‌الله یار محمدی، مرتضی یمینی، محمدرضا پرهیزگار، ۱۰۱
سیدفخرالدین مصباح
میراث صوت‌شناسی ابن سینا

● محمدعلی ازه‌ای ۱۰۹
جهت‌سور و جهت‌حمل در منطق قدیم

● اکبر فایذنی ۱۲۱
نواوری‌های منطقی ابن سینا

● مهدی دهباشی ۱۳۹
مبانی پدیدارشناسی عینی در شناخت‌شناسی ابن سینا

● احمد بهشتی، سعید بهشتی ۱۵۹
واجب الوجود در فلسفه ابن سینا

● سید محمد منافیان ۱۷۱
تحقق کلی طبیعی در اندیشه ابن سینا

● محمد ذبیحی ۱۸۱
اتحاد مفهومی و مصداقی ذات و صفات واجب تعالی

● توبی مایر ۱۹۷
نقد فخر رازی بر برهان ابن سینا در باب یگانگی خدا و دفاع خواجه نصیر
ترجمه: رحمان شریفزاده

● فرشته ندری آینه ۲۱۷
علم و اراده الهی از نظر ابن سینا

● خوزه ایگناچو سارانیانا (بامیلونا) ۲۲۹
ضرورت و امکان در اندیشه ابن سینا
ترجمه: فرزین بانکی و احمد علی حیدری

● سید احمد امامزاده، علیرضا صالحی ۲۴۳
نگاهی به آفریده‌های شعری ابن سینا

● قاسم پور حسن ۲۸۳
خیر و شر در فلسفه ابن سینا، نقد تطبیقی الهیات و مسئله شر

● سید حسن سعادت مصطفوی ۳۰۱
عشق از نظر ابن سینا

مقالات عربی

● لطفی خیرالله ۳۱۵
التفرقة بین الماهیة والوجود فی فلسفة ابن سینا

● د. محمد المصباحی ۳۲۱
الخیال بین الحسی والقدسی عند ابن سینا

● أ.د. محمد علی آذر شب ۳۳۱
ابن سینا فی منظر الشہرستانی

جهان درباره کمتر کسی این همه سخن گفته است

مجموعه مقالاتی که در پیش روی دارید به دانشمندی اختصاص دارد که شهره آفاق است. فیلسوفی که پس از ارسطو، قطعاً بزرگترین فیلسوف در همه قرون و اعصار است. آری بحث دربارهٔ این سیناست، به راستی کیست که در زمینه‌های فلسفه، منطق، کلام، پزشکی و علوم طبیعی بتواند با او برابری کند. او گرچه فلسفه را از منابع یونانی بیاموخت، با این حال با بهره‌گیری از قریحه‌ای سرشار آن را آنچنان با معارف اسلامی تلفیق کرد که از ورای این تطابق و تلفیق فلسفه جدیدی بنا نهاد- همانکه اینک با نام «فلسفه سینوی» از آن یاد می‌شود- اندیشه پویا و منسجمی که همه متفکران اسلامی را اعم از مشایی، اشراقی و متعالی از خود متأثر ساخت.

این تنها دوستان و شاگردانش نبودند که از مشی فلسفی او بی‌روی کردند؛ دشمنان سرسختش هم بسان ابوحامد غزالی آن‌گاه که به مقابله با آرای او برخاستند باز هم به همین فلسفه متوسل شدند.

تازگی و پویایی فلسفه این فیلسوف شرق از همان قرون وسطا مرزها را در هم نوردید و متفکرین غربی را نیز به نوبه خود تحت تأثیر قرار داد.

هر فیلسوف بزرگی نمی‌تواند در آن واحد پزشک بزرگی نیز باشد. این «ضدین» تنها در شخصیت پورسینا صورت تحقق به خود گرفت. و از او پزشکی نام‌آور ساخت.

"چهره او به عنوان یک طبیب اعجازگر دانش‌های دیگر او را تحت‌الشعاع قرار داده است. حاصل پژوهش‌های طبیبی‌اش را در کتاب قانون جمع کرد - کتابی که یگانه مأخذ پزشکی همه پزشکان در شرق و غرب قرار گرفت.

جهان درباره کمتر کسی این همه سخن گفته است. هزار سال پس از مرگش هنوز هم در کتاب‌ها، مباحث علما و اندیشه حکما حضور فعال دارد. با این همه بسیاری از مفسران و شارحین آثارش، نظریاتش را در زمینه‌های گوناگون موشکافی و تشریح و تفسیر کردند. هرچه زمان از او دور شد تعداد این محققان و مفسران نیز افزونی یافت. مکاتیبی که فیلسوف پایه گذاشت- در حدود ۶۰۰ سال پس از او در شرق و غرب رونق روزافزونی یافت بطوریکه پاره‌ای از نظرات و ابتکاراتش هنوز هم جاذبه و اعتبار خود را حفظ کرده است.

همین آثار بهترین راهی است که ما را به دنیای اعجازانگیز «شیخ» هدایت می‌کند و ابعاد دانش و شخصیت او را برای ما به تصویر می‌کشد. آنچه این تصویر را کامل‌تر می‌کند، آثاری است که پس از او توسط محققین و شاگردانش در شرق و غرب به رشته تحریر درآمده است و هریک از این آثار نشانگر شمه‌ای از افکار طبی استاد و پاره‌ای از ابتکارات اوست.^۱

همه آنچه را که درباره مقام علمی و فلسفی ابن‌سینا گفتیم باید این نکته را هم بیفزاییم که این دانشمند نام‌آور شیفته و شیدای پیشوای اول شیعیان علی(ع) بود و به تشیع خود نیز مباحثات می‌کرد. به راستی کدام مذهبی غیر از مذهب تشیع می‌تواند چنین دُر یگانه‌ای را در دامن خود پیورود. همه این ویژگی‌های منحصر به فرد ابن فیلسوف و دانشمند، ما را به تدوین کتاب حاضر ترغیب کرد.

نیمی از مقاله‌های مندرج در این کتاب متن سخنرانی‌های همایش بین‌المللی بوعلی‌سینا است که از اول تا سوم شهریور سال ۱۳۸۳ در همدان برگزار گردید. مابقی نیز مقالاتی است که سفارش ترجمه و یا نگارش آن‌ها به مترجمین و نویسندگان داده شده تا مجموعه‌ای منسجم درباره آثار ابن فیلسوف در دسترس خوانندگان قرار داده شود.

در ویرایش مقاله‌های فارسی و انگلیسی زحمات زیادی کشیده شده است تا خوانندگان در درک مطالب آن‌ها دچار ابهام نشوند. برای مثال مقالات انگلیسی این مجموعه دارای اغلاط فراوانی بود که با دقت مورد مطالعه و اصلاح قرار گرفت.

در خاتمه وظیفه خود می‌دانم از مهندس ناصر زعفرانچی مدیر انتشارات پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی که با چاپ این کتاب موافقت کردند تشکر کنم. نیز مراتب امتنان خود را از آقایان دکتر پرویز اذکایی و دکتر مارک روبرت، و خانم‌ها شادی بهرامی و میترا طوسی که در مراحل مختلف این پژوهش مرا یاری کردند ابراز می‌دارم.

جعفر آقایی‌چاوشی